

در باره قالی و نقش قالی

گل میمون

گل خشخاش

دروصف قالی ایران دیگران کتابها نوشته‌اند ، حتی بعضی از هنرشناسان قالیهای خوش بافت و خوش نقشه ایران را شاهکار صنعت و هنر شمرده اند و آنها را با نقاشیهای ایتالیائی در عهد رنسانس برابر دانسته‌اند . حتی شنیده‌ام که گروهی قالی ایرانی را مانند یک قطعه موسیقی سمفونیک دارای هم‌آهنگی ، تناسب و تنوع و خلاصه مجموعه متناسبی از جزئیات زیبا شمرده اند . اما خود ما شاید از بس قالی و قالیچه دیده‌ایم دیگر چشمانمان عبادت کرده است و حتی بی‌اینکه متوجه زیبایی آنها شویم بر آنها پامی نهیم و میگذریم . درحالیکه قالیهای ایران از دیر زمانی زینت بخش سوزه‌های بزرگ دنیا قرار گرفته است و هم اکنون

طرح لاله

یک نوع لاله طراحی شده

اصلی طرح خرم‌طوم فیل

میتوان شاهکارهای جاویدی از هنرمندان شکبیا و صبورا ایرانی درموزه‌های «متروپولیتن» در نیویورک «ارمیتاژ» در لنین‌گراد «ویکتوریا و آلبرت» در لندن، «قیصر فردریک» در برلن، «لوور» در پاریس و موزه «صنایع و هنرها» در وین تماشا کرد. اکنون باید دید علت زیبایی قالی ایران چیست و چه عامل یا عواملی باعث میشود که ما یک قطعه خوش ساخت و بافت قالی را شاهکار صنعت مینامیم؟

بته جفته طرح کاشان

در هر قطعه قالی که ارزش هنری دارد چند عامل دست بدست هم میدهند و وحدت و هم آهنگی میان این عوامل باعث زیبایی هر قالی میشود. این عوامل عبارتند از:

(۱) رنگ آمیزی و هم آهنگی رنگهای قالی (۲) نقشه و نظم موزون نقشها (۳) زمینه و بافت.

برای بوجود آوردن یک قطعه شاهکار قالی، قالی بافان بزرگ قدم بقدم پیش میروند. ابتدا بسراغ پشم برویم. مهمترین و اصلی‌ترین عامل قالی پشم گوسفند یا کرک کردن یا زیرشکم بز است که قالیهای ظریف از آن بافته میشود. البته برای تار و پود قالی نخ بکار برده میشود شک نیست که پشم چیده شده گوسفندان زنده برای این منظور ارجح است. زیرا قالی بافان عقیده دارند که پشم گوسفند زنده دارای جلا و سرشار از رنگ زنده است و بهمین دلیل همیشه در موقع رنگ کردن پشم، پشم چیده شده را برنکهای باز و خاصه قرمز اختصاص میدهند در حالیکه پشم گوسفند ذبح شده برای رنگهای مرده از قبیل سورمه‌ای مورد استفاده قرار میگیرد. البته اگر گوسفندان در چراگاههای پر آب و علف چرا کنند و از گیاهان معطر کوهپایه و کوهستان تغذیه کنند پشم آنها گرانباتر خواهد بود. چنانکه پشم گوسفندانی که در چراگاههای دامنه الوند و یادرفرازان اراک مانند ساروق چرا میکنند و از گیاهان معطری مثل شیرین بیان و افستین و بابونه تغذیه مینمایند پشمشان دارای تموج خاصی میشود. و قالیبافی که با این قبیل پشمها بافته میشود دارای تموج و تلاکو خاصی خواهد شد، و هرچه سالیان بر آنها بگذرد این نوع قالیها گرانباتر خواهد گردید.

بعد از تهیه پشم مرحله شستن و تمیز کردن آن پیش میاید.

بته جفته طرح کرمان

طرح میر

بته جفته

اسلیمی مارپیچ

اسلیمی مارپیچ - با اصطلاح اروپائیان ابرچینی

اسلیمی شیه به پیچک

قالی بافان قدیم ، این اسرار باسان یک امر مقدس تلقی می کردند و عقیده داشتند که باید پشم و کرک را در آب چشمه صاف و شیرین و سرد بشویند . معمولاً برای پاک شدن پشم ها چوبک یا برگ درخت زال زالک بکار میبرند . البته غیر از پشم گاهی از ابریشم و گلابتون زرین و سیمین هم برای تهیه قالی استفاده میشود مخصوصاً در قدیم که قالیهای ابریشمین ایران شهرت جهانی داشته است .

گل نرگس

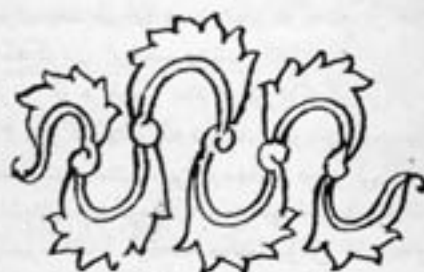
در قسمت رنگ آمیزی اولاً باید دانست که قالی بافهای ایرانی معمولاً رنگهای نباتی و طبیعی بکار میبرند نه رنگهای مصنوعی و شیمیائی . دلیل این ترجیح هم واضح است زیرا جلاوئات رنگهای نباتی بیشتر از رنگهای شیمیائی است . درست است که اکنون صنعت رنگ شیمیائی ، بنهایت درجه کمال خود رسیده است و راست است که رنگهای شیمیائی از نظر تنوع بیحد و حساب بر رنگهای نباتی ترجیح دارد و حتی شاید ثبات و دوام رنگهای شیمیائی هم اخیراً از ثبات رنگهای نباتی در گذشته باشد و بعلاوه صحیح است که بکار بردن رنگ شیمیائی هم آسانتر و هم سریعتر است تا جوشانیدن نباتات و برگ درختها و گلها و ریشه ها و پوست میوه و پوست آوردن رنگ آنها . اما این یک سنت دیرین است که قالی بافها باسانی از دست نخواهند داد . و نباید هم از دست بدهند و بعقیده نگارنده ، هم لمعان و هم درخشندگی و اصالت و هارمونی و گرمای رنگ نباتی بر رنگ شیمیائی و مصنوعی ترجیح دارد . و بعلاوه گذشت زمان رنگهای طبیعی را پخته تر و کاملتر میسازد چنانکه قالی ایران هر چه بماند و کهنه تر بشود ، هر چند هم که رنگ پریده تر گردد باز عقیده تر و گرانبهاتر است . اما در اینکه استادان قالی بافی هارمونی و هم آهنگی رنگها را از همان قدم اول رعایت میکنند ، جای گفتگویی نیست . اگر گذارتان بکارگاه قالی بافی افتاده باشد ، دیده آید که گلوله های پشم های رنگین با هم آهنگی خاصی برایشانی چهار چوب وصل شده اند . و این رنگها چنان با هم جور شده اند که گویی نقاشی ، تکه رنگهای متناسب را بر تخته شستی خود گذاشته است .

طرح سرو

اصلی بازیست برگهای طراحی شده

اصلی بازیست حلزونی

اما رنگهای نباتی از نباتات و پوست میوه‌های زیر بدست می‌آید .

رنگ قهوه‌ای : از پوست گردو، پوست انار و مازو .
رنگ زرد روشن و سیر : از برگ مو ، اسپرگ ، توت خولان (۴)

رنگ آبی و سورمه‌ای : از نیل بنگالی .

رنگ قرمز و لاکی : تقریباً مهمترین رنگ قالی ایران رنگ قرمز لاکی است که از نباتات مختلف میتوان آنرا بدست آورد . تهیه رنگ قرمز و لاکی از روناس (۱) و یا قرمز دانه معمول تر است تا از نباتات دیگر . ضمناً سایه‌های مختلف قرمز را با کم و زیاد کردن روناس بدست می‌آورند . از حشرات کوچکی هم که در کناره دریا یافت میشود و شباهت بساس دارد دانه هائی میگیرند که بعد از خشک کردن آنها رنگ لاکی تهیه میشود . آقای هینرش پاکوبی Heinrich Jacoby در کتاب « چگونه قالیهای شرقی را بشناسیم » در ص ۱۲۱ نوشته است که در هندوستان رنگ لاکی را از یک نوع انگوم میگیرند . باین ترتیب که حشره‌ای

که زیر پوست درخت انجیر هندی زندگی میکند لعابی از خود ترشح می کند که آن لعاب بصورت انگوم بر درخت میچسبد و از همین لعاب است که لاک میسازند و رنگ لاکی را هم میگیرند .

در هندوستان این رنگ را قرمز کچیل یا لاک گویند . باغلب احتمال در ایران هم برای زمینه لاکی قالیهایشان از همین رنگ استفاده میکنند . « در همین کتاب در جای دیگر مینویسد : « در ترکیه از حشره‌ای شبیه بساس ، رنگ قرمز را میگیرند و آنرا قرمز ارمنی میگویند . »*

طرح انار

۱ - روناس از زمان صفویه برای رنگ کردن پشم بکار میرفته است . ریشه است سرخ تیره رنگ که در زمینهای سخت میروید طرز رنگ کردن پشم با روناس بقرار زیر است . روناس را نرم میسایند . پشم‌ها را ابتدا با چوبک شستو میدهند و برای رفع چربی پشم زاج سفید بکار میبرند ، خاصیت زاج این است که پشم رنگ را زودتر و بهتر جذب میکند . برای رنگ صورتی سیر که مشهور برنگ پیازی است بترتیب زیر عمل می کنند . برای یکم پشم چهارم ماست را دو روز در تغا رنگه میدارند تا خوب ترش شود . پس از آن پشم‌های تمیز شده ورشته شده را در تغار ماست میگذارند و لابلای پشم‌ها روناس ساییده شده میباشند (برای هر سه کیلو پشم چهار کیلو روناس لازم است) اگر پشم‌ها ۴۸ ساعت در تغار ماست و روناس بمانند رنگ صورتی سیر بدست می‌آید و اگر در ته مانده تغار مزبور مجدداً پشم بگذارند پشم‌های مجدد رنگ صورتی باز بخود میگیرند . بعداً باید پشم‌ها را در آب چشمه زلال سرد بخواه‌باندند و گاهی پشم‌ها را تکان دهند تا روناس‌ها خارج شود . هرچه مدت خیس کردن پشم‌ها در آب طولانی‌تر باشد تلالو و جلای پشم بیشتر خواهد بود . معمولاً پشم‌ها دوازده ساعت در آب سرد زلال خیس میکنند . برای بدست آوردن رنگ قرمز به ترتیب بالا عمل میکنند نهایت روناس بیشتری بمصرف می‌رسانند .

* برای بدست آوردن رنگ قرمز از سه ماده استفاده میکنند :
۱ - از قرمز دانه که گیاهی است که در گیلان و مازندران میروید
۲ - از حیوان کوچکی بنام قرمز که در غایت سرخی است و بقدر نخودی مستدر است . بد پوست و در بر گهای درختان زندگی میکند چون بعد طیران برسد تخم کوچکتر از خود میگذارد که برای رنگ کردن ابر پشم و پشم بکار می‌رود (به نسبت یک در ده) بهترین نوع قرمز بنام قرمز دانه قبرسی معروف است .

۳ - از کرمهائی که در کناره دریای گرمسیر زندگی میکنند و شبیه خاکشیر است . این کرمه‌ها هم بزرگی یک نخود می‌رسند و ساحل نشینان این کرمه‌ها را جمع می‌کنند و خشک کرده بمصرف رنگرزی می‌رسانند (از تحفه حکیم مؤمن نقل یمنی و از اطلاعات قالی بافان متخصص) .

گل شاه عباس

برگ چنار

آیا این خاصیت تحت تأثیر نقاشی مینیاتور و تذهیب به قالی راه یافته است؟ آیا این خاصیت فکر لطیف و خیال پرداز ایرانی است که در عین عشق بطبیعت از آن میگریزد و سعی دارد مخلوق ذهن خود را بنمایاند؟ آیا بافت قالی و طرز قرار گرفتن تار و پود باعث شده است که نقاش نقاشها را استیلیزه کند و بصورت اشکال هندسی و منظم درآورد، تا کار باقنده سهلتر گردد؟ درست معلوم نیست، اما در استیلیزه بودن اشکال جای هیچ تردیدی نیست.

در قالی ایران انواع گلها، درختها

حیوانات و پرندگان بصورت های طراحی

شده یعنی همان استیلیزه بکار رفته اند

و اشکال هندسی مختلف مثل لوزی،

دوازده گوشه، هشت گوشه و پاشانزده گوشه و با طرح ترجیحی این

گلها و درختها در سینه خود جای داده، هم آهنگی و نظم

نقشها را بر عهده گرفته اند. اگر هم این اشکال هندسی بصورت

خطوط وجود نداشته باشد، باز بصورتی غیر صریح و مبهم

بر نقشها حکمروائی کرده اند. چنانکه میتوان مثلاً در وسط

یک قالی که گلها و برگها و درختها در آغوش

هم نقشی را ساخته اند، دور آن نقش را با حدود یک

هشت گوشه محدود نمود، بی اینکه واقعاً هشت گوشه ای

وجود داشته باشد. و همین نظم هندسی است که قالی

ایران را با یک قطعه موسیقی هم آهنگ قابل مقایسه مینماید.

اما نقشهای عمده قالی ایران تقریباً بقرار زیر است:

رنگ سبز: از ترکیب اسپرگ و نیل بنگالی.

رنگ سیاه: ازدانه ها و برگ بوته خاردار که در قزوین

و اراک آنرا ورك میگویند (خر نوب نبطی) و مازو و بقم (برای سیاه

مایل بسبز).

برای بدست آوردن سایه های مختلف هر رنگی، رنگ اصلی را

با اصطلاح قالی بافان آب رنگ دیگر میدهند، چنانکه مثلاً اگر

بخوانند زرد طلائی را بصورت زرد متمایل بنارنجی درآوردند

ابتدا از اسپرگ و بعد از آب روناس استفاده میکنند. ضمناً میتوان از

رنگ طبیعی پشم گوسفندان هم استفاده کرد بشرطی که یکدست و رنگین

باشد چنانکه میتوان پشم سفید، کرم، قهوه ای و یاسیاه طبیعی را بکار

برد. اما برای اطمینان خاطر و ضمناً جلای بیشتر بهتر است که بهر صورت

پشم را رنگ کرد.

نقشه و نظم موزون نقشها - نقاشی نقش قالی بصورت امروزی که

روی کاغذ شطرنجی مربع ترسیم میشود چندان قدیم نیست و حتی

امروز هم بسیاری از قالی بافان مخصوصاً

در دهات بدون نقشه کار میکنند و فقط

عقیده مبهمی نسبت بنقشه در ذهن دارند

درست مثل موسیقی دانهاییکه بدون نت

دستگاههای ایرانی را از بر مینوازند. اما

قالی بدون نقشه حساسی البته ارزش هنری

واصیل ندارد.

نقشهای قالی ایران طی اعصار

و قرون تکمیل شده و بصورت امروزی

درآمده است. از جالب ترین اختصاصات

نقش قالی ایران وجود نقشهای استیلیزه و اشکال منظم

و موزون هندسی است. شک نیست که نظر نقاشان ایرانی

در ابتدا متوجه طبیعت بوده و از طبیعت الهام گرفته اند.

اما این نقشهای طبیعی

چنان تغییر شکل یافته

و استیلیزه شده اند که

باز شناختن اصل آنها

بسیار مشکل است و

حتی شناختن بعضی از

اشکال و نقشهای قالی

امکان ناپذیر است.

نقشهای قالی ایران طی اعصار

و قرون تکمیل شده و بصورت امروزی

درآمده است. از جالب ترین اختصاصات

نقش قالی ایران وجود نقشهای استیلیزه و اشکال منظم

و موزون هندسی است. شک نیست که نظر نقاشان ایرانی

در ابتدا متوجه طبیعت بوده و از طبیعت الهام گرفته اند.

اما این نقشهای طبیعی

چنان تغییر شکل یافته

و استیلیزه شده اند که

باز شناختن اصل آنها

بسیار مشکل است و

حتی شناختن بعضی از

اشکال و نقشهای قالی

امکان ناپذیر است.

شکوفه سیب

۱ - از گلها و بوته‌ها :- گل نرگس ، گل داودی ، گل زنبق ، گل لاله ، گل سرخ ، گل شبیه بخشخاش با پوست ، گل حنا ، گل میمون ، شکوفه سیب ، انار ، گل انار و انواع غنچه‌ها درقالی ایران بکار رفته است . بوته‌ها و شاخه‌ها که این گلها بر آنها قرار گرفته اند بیشتر خطوط مسوزون و متناسبی هستند که کوئی تا بینهایت ادامه دارند . و گلهایشان پربار و متنوع و رنگارنگ است . این گلها چنانکه گذشت بصورت‌های طراحی شده (استیلیزه) درقالی بکار برده شده‌اند و درطی قرون متمادی (لاقبل از قرن سیزده یا چهارده میلادی باین طرف) تحولات شگرفی یافته‌اند . چنانکه مثلاً انار ابتدا بصورت اصلی خود با کمی تفاوت یعنی با داشتن شکوفه‌ای بدنه‌ای خود نقش می‌شده است و بعدها ، کوئی نقاش با چاقوی خود قسمتی از پوست آنرا باز کرده است و بعد انکار تمام پوست ترك ترك باز شده و گرد میوه حلقه زده است . و پس از اینهمه تحول گل معروف بشاه عباسی بوجود آمده است . اگر بگل شاه عباسی درقالی‌هایی که می بینید بنگرید هنوز در وسط گل دانه‌هایی از انار هویدا است . (صفحه ۲۸)

۲ - از درختها و برگ درختها :- برگ چنار ، برگ مو ، برگ نخل (یا باصطلاح بادزن نخلی بالمعنی Palmette) برگ تبریزی ، یدوید مجنون و سرو و برگهای دیگری که جتی شناخته نمیشود (مانند طرح معروف بماهی درهم که دو برگ متصل بهمند و سر برگها شبیه بسرماهی

شاخ گوزن

است) این برگها و درختهایشان بحد وفور و بصورت گوناگون درقالی ایران بکار برده شده‌اند . مثلاً همین درخت سرو را بگیریم که در ایران باستان درخت مقدسی بوده است و در نقشهای تخت جمشید هم بکرات برای تزئین حواشی حجار بکار رفته است . داستان سرو مقدس کاشمر و قطع آن حتی در تواریخ و دیوانهای اشعار فارسی ثبت شده است . بهر جهت سرو ، بصورت‌های گوناگون درقالی ایرانی نقش گردیده است بصورت مثلث ساده‌ای که وصل بپایه‌ای است ، بصورت مخروطیکه شعله شمع را مینمایاند و بصورت خود سرو و بارشها و شاخه‌های متعدد و بصورت مخروطی که گلی در وسط دارد و دست آخر بصورت بته‌جقه . و خود این بته‌جقه هم تحولاتی یافته است . (س ۲۶ و ۲۷)

۳ - از حیوانات و شایح حیوانات و پرندگان :- آهو و گوزن ، (مخصوصاً شاخ این دو حیوان بصورت بسیار استیلیزه) سگ ، اسب ، شیر ، گوسفند ، ببر ، شغال ، روباه ، خرگوش ، پلنگ انواع مرغان ، هدهد ، لک‌لک ، طاوس ، بوقلمون ، بلبل ، باز ، قوش ، پرستو (و پرستو چنان استیلیزه شده است که بیش از دو خط نیمه منحنی متصل بهم از آن چیزی نمانده است) و حیوانات خیالی دیگر از قبیل اژدها (که شاید تحت تأثیر هنر چین بوجود آمده باشد) - تمام این حیوانات ، در نقش قالی ایران بکار برده شده‌اند . باید دانست که از اواخر قرن شانزدهم میلادی و تقریباً از زمان شاه طهماسب صفوی ایرانیان باغلب احتمال تحت تأثیر مینیاتور ، از مناظر شکار در نقش قالی استفاده کرده‌اند . این نوع قالیها را باصطلاح اروپائیان قالی شکاری مینامند . در این نوع قالیها ، انواع پرندگان و حیوانات شکاری با شکارچی پیاده یا سوار که تیرو کمانی یا بازی در دست دارد دیده میشود . نوع قالی شکاری خاصه در زمان شاه عباس کبیر که از پر بارترین و درخشانترین ادوار هنری ایران است تکمیل شد و در این زمان گلها و نباتات و حیوانات نهایت درجه استیلیزه شدند . طرح گل شاه عباسی منسوب بزمان همین پادشاه است . قالی معروف بمنظره شکار که متعلق بامپراطوری اطروش بوده است یکی از بهترین نمونه‌های قالی دوره صفویه است .

۴ - اشکال دیگر :- اشکال معروف دیگری که درقالی ایران دیده میشوند عبارتند از :

شاخ گوزن

است. این خط البته خاصیت تزئینی فوق العاده دارد و بعلت زوایای تند آن بافتش هم چندان مشکل نیست (۳)

د - طرح های بسیار دیگری هم در قالی ایران بکار رفته است که ممکن است از قلم ما افتاده باشد مثلاً نگارنده بخوبی بیاد دارد که در حاشیه یک قالی، یکبار طرح صلیب شکسته (Swastika) (۴) و دگرگون را دیده است که تمام حواشی قالی را پر کرده بوده و نیز طرحهایی که در قالیچه های ترکمنی بکار میرود و تقلیدی است از نشان سلطنتی خانواده مینگ در چین (۵)

باید دانست که دست نقاش در نقش قالی آزاد است. او میتواند هر نوع ابداع و ابتکار بخواهد در طرحها و نقشهایی که ذکرشان گذشت بنماید. چنانکه در طرحهایی که اینجانب بمقاله ضمیمه کرده ام دیده میشود مثلاً یکتوع

الف - طرح معروف با سلیمی که مسلم نیست آیا از طرح پیچک مو گرفته شده است یا از پیچ و خمهای بدن مار و یا از ابرهای موج آسمان؟ (۱) بهر جهت نقش سلیمی چند گونه است :- ۱ - سلیمی شبیه به پیچک طراحی شده . ۲ - سلیمی شبیه به مار پیچ که آنرا سلیمی مار پیچ و اروپائیان آنرا ابر چینی میگویند . ۳ - سلیمی پشت دار که شباهت بسرفیل با خرطوم دارد و احتمال دارد که استیلزده همان باشد و بعد هم سلیمی دوبندی که مشق از سلیمی قبلی است. متخصص این نوع سلیمی (شبیه بسرفیل با خرطوم) آقای هادی اقدسیه استاد نقش قالی هنرستان هنر های زیباست که از شاگردان مرحوم کمال الملک بوده است . (ص ۲۶ و ۲۷)

ب - طرح ها و اشکال هندسی از همه رقم : این اشکال ساده و معمولی هندسی در نقش قالیهای ایرانی تغییر شکلهای عجیبی داده اند ، غالباً از چپ و راست انحنا یافته ، قوس و هلال و پیچ و خم بینهایت پیدا کرده تا جائیکه قالی ایران را بصورت تذهیب مجسم در آورده اند . اشکال هندسی در قالی ایران عبارتند از مربع ، مستطیل ، لوزی ، ذوزنقه متوازی الاضلاع ، هشت گوشه ، شانزده گوشه ، دایره ، بیضی طرح طاقمائی (۲) و دالبرهای تو در تو و گوناگون و طرح ترنجی در وسط با لچک در چهار گوشه قالی . این اشکال همه جزئیات و نقشهای گوناگون قالی را احاطه کرده اند و آنها را بصورت مجموعه زیبا و منظم جلوه داده اند . تقریباً کمتر شکل هندسی هست که از آن در قالی ایران استفاده نشده باشد .

ج - خطوط ، از خطوط مختلف نسخ ، نستعلیق و کوفی مخصوصاً از خط کوفی برای تزئین حواشی قالی استفاده شده

۱ - قالی باقان قدیمی عقیده دارند که طرح اولیه سلیمی بدست حضرت امیر (ع) کشیده شده است و نقل میکنند که : « حضرت علی (ع) روزی نقاشان را احضار کرد و گفت چون نقش کردن موجودات جاندار دعوی برابری باخالق است خالی از اشکال نیست . و خود دایره موجی باشاخه های موزون و پر پیچ و خم نقش کرد که همان طرح سلیمی باشد و این نقش اساس کار نقاشان اسلامی قرار گرفت .

۲ - این طرح بیشتر در سجاده ها و جای نمازها دیده میشود و نموداری است از محراب . ۳ - این خطوط هم بیشتر برای تزئین قالیهاییکه برای جای نماز و سجاده بافته میشود و برای نوشتن آیاتی از کلام الله مجید بکار برده میشود . (۴) این طرح را آقای هنرپش یا کوبی سابق الذکر در جائی دور افتاده در قصر دار بوش کبیر دیده است (رجوع کنید بکتاب چگونه قالیهای شرقی را بشناسیم صفحه ۱۲۹)

(۵) امپراطوری مینگ Ming در چین از ادوار درخشان هنری و تاریخی چین است . رجوع شود بکتاب چگونه قالیهای شرقی را بشناسیم تألیف هنرپش یا کوبی ص ۱۰۰ .

طرح اسلیمی با حیوانی شبیه بخلزون زینت شده است و نوع دیگر اسلیمی با برگهای طراحی شده تزئین گشته است. و همچنین در یک جا شاخ گوزن از برگ موی سر بدر آورده است و در جای دیگر از یک بته جقه ای. با یک نظر بکلیه طرحها، دریافته میشود که نقاش هر نوع تصرفی که خواسته است در طبیعت کرده است.

زمینه و بافت - بر حسب ظرافت و ضخامت قالی باید پشم را نازک یا ضخیم رسید. (تار) که قالی بافها آنرا تون میگویند، اساس زمینه است که از دو سلسله نخهای موازی که یکی جلو و دیگری عقب قرار گرفته است و هر دو با چوبی بنام «گرد» پس و پیش میشود، تشکیل یافته است. (پود) که نخ سفید یا برنگک دیگری است بعد از هر «رگ» که عبارت باشد از یک سلسله «کله» یا

«گند» یا «گره» لای ردیف تارها کشیده میشود و بعد از آن شانه میزنند، بعد از کشیدن پود گرد را میکشند و با این طریق جای ردیف تارها را عوض میکنند و پود دیگری برنگ آبی یا خاکستری لای ردیف تارها میکشند. این پود دومی پشت بند اصلی و باعث استحکام قالی است. شیرازه قالی را برنگ قرمز یا هر رنگ دیگری در اول و آخر هر رنگ با چند گره محکم میکنند. اندازه قالی را با گره (که هر گره تقریباً هفت سانتیمتر است $\frac{4}{2}$ اینچ) تعیین میکنند) در هر گره بسته بظرافت یا ضخامت پشم کم و بیش از بیست رگ تا هفتاد رگ بافته میشود.

اکنون پشم های رنگین بدار قالی آویزان است قالی بافان در برابر دار نشسته اند و نقشه پیش روی آنهاست و قالی را کله کله میبافند تا شما آنرا زیر پای خود بباندازید.

طرح معروف به ترنجی (در وسط برگهای مو طراحی شده)